

Hallintovaliokunnan mietintö 5/1997 vp

Hallituksen esitys laeiksi hallintomenettelylain 10 §:n, kuntalain 52 §:n ja valtion virkamieslain muuttamisesta

Eduskunta on 3 päivänä huhtikuuta 1997 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi edellä tarkoitetun hallituksen esityksen 26/1997 vp.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina lainsäädäntöneuvos Martti Simola oikeusministeriöstä, eduskunnan oikeusasiamies Lauri Lehtimaja, hallitusneuvos Aulikki Mentula sisäasiainministeriöstä, vanhempi hallitussihteeri Kirsi Aijälä valtiovarainministeriöstä, hallitusneuvos Timo Pekkarinen kauppa- ja teollisuusministeriöstä, hallitusneuvos Kirsi Koskinen maa- ja metsätalousministeriöstä, hallitusneuvos Hannu Pennanen liikenneministeriöstä, hallintoneuvos Ahti Rihto korkeimmasta hallinto-oikeudesta, neuvotteleva virkamies Olli Saloranta oikeuskanslerinvirastosta, lainopillinen erityisavustaja Heikki Harjula Suomen Kuntaliitosta, lakimies Markku Nieminen Akava-JS:stä, neuvottelupäällikkö Harri Wetterstrand STTK-J:stä, lakimies Heikki Sipiläinen Valtion yhteisjärjestö VTY:stä, lakimies Matti Koskinen Kunta-alan unionista, asiamies Leena Sieviläinen Kuntien Tekniikan ja Peruspalvelujen Neuvottelujärjestö KTN:stä sekä professori Olli Mäenpää.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan hallintomenettelylain esteellisyyssäännöksiä tarkistettaviksi niin, että myös liikelaitoksen hallintoon osallistuminen aiheuttaisi virkamiehelle esteellisyyden sitä koskevissa hallintoasioissa.

Lisäksi niiden toimielinten joukkoon, joidenka jäsenyys johtaa esteellisyyteen, lisättäisiin hallintoneuvosto ja siihen verrattavat johtaelimet. Näin esteellisyys seuraisi jo laissa olevan nimenomaisen säännöksen nojalla käytännössä minkä tahansa yhteisön, säätiön tai liikelaitoksen johtamiseen tavalla tai toisella osallistuvan toimielimen jäsenyydestä.

Esityksessä ehdotetaan lakiin lisättäväksi myös säännös, jonka nojalla virkamies olisi esteellinen käsittelemään sellaisen viraston tai laitoksen ohjaukseen tai valvontaan liittyvää asiaa, jonka hallintoon hän itse osallistuu.

Kunnallishallinnon erityispiirteiden vuoksi ehdotetaan kuntalaissa säädettäväksi, ettei saottuja hallintomenettelylakiin otettaviksi ehdotettuja säännöksiä kuitenkaan sovellettaisi kunnan virastojen, laitoksien ja liikelaitosten osalta.

Lisäksi ehdotetaan valtion virkamieslakiin lisättäväksi säännös, jonka nojalla harkittaessa virkamiehen määräämistä valtion omistajavallan käyttöön tai muuhun ohjaukseen tai valvontaan liittyvään edustajantehtävään on otettava huomioon, ettei virkamies saa tämän tehtävän vuoksi muutoin kuin satunnaisesti tai tilapäisesti tulla esteelliseksi keskeisissä virkatehtävissä.

Valiokunta toteaa, että ehdotettu uusi hallintomenettelylain 10 §:n 1 momentin 5 a kohta koskee virkamiehen esteellisyyttä hallintomenettelyssä asioissa, jotka liittyvät viraston tai laitoksen ohjaukseen tai valvontaan. Laajasti ymmärrettyä ohjaus-käsite sisältää kaiken sen toiminnan, joka vaikuttaa alemman toimielimen toimintaan. Valiokunta katsoo, että hallinnollinen ohjaus on tässä yhteydessä tarkoitettu ymmärrettäväksi nimenomaan laajasti. Tehokkaan ja asiantuntevan omistajaohjauksen ja hallintotoiminnan jääviyttä koskevien periaatteiden yhteen sovittaminen tuleekin varmistaa hallinnon sisäistä organisointia ja vastuunjakoa koskevin järjestelyin.

Valiokunta korostaa lopuksi, että hallintotoiminnan yleinen uskottavuus ja luotettavuus on koko yhteiskunnan kannalta erittäin tärkeää. Samoin oikeusturvan kannalta keskeistä on hallintotoiminnan perustuminen tasapuoliseen harkintaan. Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä sellaisinaan.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksyttäisiin muuttamattomina.

Helsingissä 25 päivänä huhtikuuta 1997

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Matti Väistö /kesk, jäsenet Ulla Juurola /sd, Reijo Kallio /sd, Juha Karpio /kok, Hannes Manninen /kesk, Juk-

ka Mikkola /sd, Iivo Polvi /vas, Veijo Puhjo /va-r, Erkki Pulliainen /vihr, Aulis Ranta-Muotio /kesk sekä varajäsenet Heikki Koskinen /kok ja Pia Viitanen /sd
